

LİZBON ANTLAŞMASI'NDAN SONRA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENERJİ POLİTİKASI ALANINDAKİ YETKİLERİ

Prof. Dr. Wolfgang KAHL*
Çeviren: Dr. Ahmet M. GÜNEŞ**

I. Avrupa Birliği'nin Bir Enerji Birliği Olarak Temel Hedefleri

Dünya, yeni bir enerji çağına girmiştir.¹ Avrupa Birliği, (dış) enerji politikası alanında mümkün olduğunca “tek bir sesle” konuşamamanın artarak sıkıntısını çekmektedir. Birliğin bu alanda “tek bir sesle” konuşabilmesi, bir taraftan Birliğin sahip olduğu konumun uluslararası müzakere süreçlerindeki önemini artıracak diğer taraftan tüketicilerin menfaatleri lehine bir durumun ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Avrupa Birliği bir enerji birliği olarak 21. yüzyılın başında ciddi sorunlarla karşı karşıyadır: Acil yatırım ihtiyacı, şiddetli nitelikteki ithal bağımlılığı,² küresel düzeyde artan enerji talebi,³ yüksek ve dalgalanan enerji fiyatları,⁴ üretici ve transit ülkelerdeki güvenlik riskleri ve rekabete dayalı ve işler durumdaki bir enerji iç piyasasının yokluğu,⁵ bu sorunların başında gelmektedir. 2005

409

* Prof. Dr. Wolfgang Kahl, Heidelberg Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi olup, bu fakülte bünyesinde bulunan Alman ve Avrupa Birliği İdare Hukuku Enstitüsü'nün yanı sıra Sürdürülebilirlik Hukuku Araştırma Birimi'nin de genel direktörüdür. Tercümesini yaptığımız bu makalenin Almanca orijinal metni, *Europarecht (EuR)* adlı derginin Ekim 2009 sayısında (s. 601-621) “*Die Kompetenzen der EU in der Energiepolitik nach Lissabon*” başlığıyla yayınlanmıştır.

** Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

¹ Avrupa Komisyonu tarafından sunulan “Eine europäische Strategie für nachhaltige, wettbewerbsfähige und sichere Energie” (KOM (2006) 105 endg.) adlı yeşil kitabın giriş cümlesi.

² Karş. *Schmidt-Preuß*, FS Scholz, 2007, s. 903 (904).

³ Gelişmiş ülkeler her ne kadar ekonomik büyüme ve enerji tüketimini 2004 yılından beri ayırmışsa da (karş. FAZ Nr. 141 v. 19.6.2008, s. 12), dünya çapındaki enerji talebi 2030 yılına kadar % 60 oranında, 2050 yılında ise üç kat artacaktır. Bu konuda bkz. *Schmidt-Preuß*, RdE 2007, s. 282.

⁴ Karş. FAZ Nr. 58 v. 8.3.2008, s. 25: „Der hohe Ölpreis ist kein vorübergehendes Phänomen“.

⁵ Bu hususta daha ayrıntılı olarak bkz. KOM (2006) s. 105, 3 vd.; *Europäischer Rat v. 23./24.3.2006, Schlussfolgerungen des Vorsitizes, Dok. 7775/1/06, Tz. 43*; ayrıca karş. *Schmidt-Preuß*, in: *Isensee/Kirchhof (Hrsg.), Handbuch des Staatsrechts, Bd. IV, 3. Aufl. 2006, § 93 N. 1 vd.*

kapsamlı bir program ilk kez geliştirilmiştir.⁶ Genel olarak ilkesel nitelikteki ifadelere yer veren bu program, üye devletler arasında bir mutabakat sağlanamamasından dolayı belirgin ağırlık noktalarına ve önceliklere yer vermekten bilhassa kaçınmakta⁷ ve entegre bir iklim ve enerji politikasını esas almaktadır.⁸ Avrupa Birliği'nin entegre iklim ve enerji politikasının dayandığı üç temel hedef⁹ ise, (1) sürdürülebilirlik ve çevreye uyumluluk,¹⁰ (2) rekabet edebilirlik¹¹ ve (3) arz güvenliğinin sağlanmasıdır.^{12, 13} 19

⁶ Daha ayrıntılı olarak bkz. *Geden/Fischer*, Die Energie- und Klimapolitik der Europäischen Union, 2008, s. 23 vd.; *Sauter/Grashof*, integration 2007, s. 264 vd.

⁷ Bkz. *Geden*, integration 2008, s. 353 (354 vd.) yazar, bu eserinde ikna edici bir tarzda sürdürülebilirlik ilkesinin gizli bir önceliğinden bahsetmektedir. Karş. *Frenz*, et 2002, s. 788 vd.; *Säcker/ Timmermann*, in: Säcker (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Energierecht, 2004, EnUmwR, N. 4 vd.; genel olarak *Kahl*, in: ders. (Hrsg.), Nachhaltigkeit als Verbundbegriff, 2008, s. 1 (13 vd., 30).

⁸ Burada, ABÇÜA'nın 11. maddesinde düzenlenmiş olan (dışsal) entegrasyon ilkesinin doğru bir uygulaması söz konusudur. Ayrıca bkz. *Dhondt*, Yearbook of European Environmental Law 4 (2005), s. 247 vd. AB/AT'nin iklimin korunması alanında güncel ve gelecekteki yasama yetkileri için bkz. *Kahl*, in: Schulze-Fielitz/Müller (Hrsg.), Europäisches Klimaschutzrecht, 2009, s. 21 (53 vd.). ABÇÜA'nın 191. maddesinin 1. fıkrası ile ilgili olarak bkz. *Kahl*, age., s. 58. Bu düzenlemenin açıklayıcı niteliği bağlamında bkz. *Kahl*, age., s. 54, 58; *Knauff*, JuS 2009, S. 113; *JUS* Jahr 2009 Seite 440; *Nettesheim*, in: Grabitz/Hilf (Hrsg.), Das Recht der EU, Stand: November 2008, Art. 174 EGV N. 29; *Schwarze*, in: ders. (Hrsg.), EUKommentar, 2. Aufl. 2008, Einführung N. 42; ayrıntılı olarak *Kerth*, Emissionshandel im Gemeinschaftsrecht, 2004, s. 113 vd.

⁹ Temel hedef ve kavramların anlamı için bkz. *Schulze-Fielitz*, FS Vogel, 2000, s. 311 (312 vd., 317); ayrıca karşı. *Kahl*, in: Bauer u. a. (Hrsg.), Umwelt, Wirtschaft und Recht, 2006, s. 111 (139 vd.).

¹⁰ Ayrıntılı olarak bkz. *Britz*, in: Lange (Hrsg.), Nachhaltigkeit im Recht, 2003, s. 145 (146 vd.); *Gundel*, Nachhaltigkeit und Energie, in: Kahl (Hrsg.), Nachhaltigkeit als Verbundbegriff, 2008, s. 443 vd.; *Rodi*, in: Gesellschaft für Umweltrecht (Hrsg.), Umweltschutz im Energierecht, 2006, s. 17 (20 vd.); *Schalast*, Umweltschutz und Wettbewerb als Wertwiderspruch im deregulierten deutschen und europäischen Elektrizitätsmarkt, 2001, s. 16 vd., 115 vd.; Avrupa Birliği enerji hukuku ile ilgili olarak ayrıca bkz. *J.-P. Schneider*, in: ders./Theobald (Hrsg.), Recht der Energiewirtschaft, 2008, § 21 N. 1 vd.; *Wirtenberger*, EurUP 2008, s. 11 vd.

¹¹ Bilhassa fiyatların uygunluğu, bu kapsamda ele alınmaktadır. karşı. KOM (2006) 848 endg., s. 17 vd.

¹² Enerji arzı güvenliği ile ilgili olarak karşı. md. 1,3 ve 4 Richtlinie 2004/67/EG des Rates v. 26.4.2004 über Maßnahmen zur Gewährleistung der sicheren Erdgasversorgung, ABl. L 127, S. 92; md. 1, 3 Richtlinie 2005/89/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 18.1.2006 über Maßnahmen zur Gewährleistung der Sicherheit der Elektrizitätsversorgung und von Infrastrukturinvestitionen, ABl. L 33, S. 22. Avrupa Birliği, bu alanda şimdiye kadar genel olarak büyük adımlar atamamıştır. Karş. *Geden*, integration 2008, s. 353 (360 vd.); *Pröfrock*, Energieversorgungssicherheit im Recht der Europäischen Union/Europäischen Gemeinschaften, 2007; *Koenig/Kühling/Rasbach*, ZNER 2003, s. 3 vd.; *Walter*, in: Leible/ Lippert/ ders. (Hrsg.), Die Sicherung der Energieversorgung auf globalisierten Märkten, 2007, s. 47 (50 vd.). Fihli tehditler ile ilgili olarak bkz. *Müller*, in: Leible/Lippert/Walter, age., s. 29 (30 vd.).

¹³ KOM (2007) endg., s. 3 vd.; KOM (2006), endg., s. 20 vd.; Europäischer Rat v. 23./24.3.2006, Schlussfolgerungen des Vorsitzes, Dok. 7775/1/06, Tz. 44, 46; Europäischer Rat v. 8./9.3.2007, Schlussfolgerungen des Vorsitzes, Dok. 7224/1/07, s. 10 vd. Alman hukukunda benzer biçimde § 1 Abs. 1 EnWG; ayrıca *Schmidt-Preuß* (dn. 5), § 93 N. 13 vd.

Eylül 2007 tarihli “üçüncü yasama paketi”¹⁴, 23 Ocak 2008 tarihli Enerji ve İklim Paketi¹⁵ ve Avrupa Komisyonu'nun diğer yasama önerileri,¹⁶ bu programın hayata geçirilmesine yönelik somut tedbirlere yer vermektedir.

¹⁴ Europäische Kommission, Vorschlag für eine Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates zur Änderung der Richtlinie 2003/54/EG über gemeinsame Vorschriften für den Elektrizitätsbinnenmarkt, KOM (2007) 528 endg.; Vorschlag für eine Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates zur Änderung der Richtlinie 2003/55/EG über gemeinsame Vorschriften für den Erdgasbinnenmarkt, KOM (2007) 529 endg.; Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates zur Gründung einer Agentur für die Zusammenarbeit der Energieregulierungsbehörden, KOM (2007) 530 endg.; Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates zur Änderung der Verordnung (EG) Nr. 1228/2003 über die Netzzugangsbedingungen für den grenzüberschreitenden Stromhandel, KOM (2007) 531 endg.; Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates zur Änderung der Verordnung (EG) Nr. 1775/2005 über die Bedingungen für den Zugang zu den Erdgasfernleitungsnetzen, KOM (2007) 532 endg.; başka bir paket konusunda ise bkz. *Calliess*, et 2007, s. 92 vd.; *Neveling*, ZNER 2007, s. 378 vd.; *Schmidt-Preuß*, EuR 2006, s. 480 vd.; *Scholtko/Baumbach*, NJW 2008, 1129; *Storr*, EuZW 2007, s. 232 vd.; Ayrıca bkz. *Britz*, Die Verwaltung Beiheft 8/2009, S. 71 (97); *Kühling*, EuZW 2008, s. 129; *Neveling*, age.; *Zimmermann/Talus*, European Energy and Environmental Law Review 2008, s. 13 vd.; bunun haricinde bkz. EuGH, Rs. C-66/04 (Vereinigtes Königreich und Nordirland/Europäisches Parlament und Rat), Slg. 2005, I-EUGH-SLG Jahr 2005 I s. 10553, N. 60 vd.; Rs. C-217/04 (Vereinigtes Königreich und Nordirland/Europäisches Parlament und Rat), Slg. 2006, I-EUGH-SLG Jahr 2006 I s. 3771, N. 47 vd.; *Fehling*, in: *Leible/Lippert/Walter* (Hrsg.), Die Sicherung der Energieversorgung auf globalisierten Märkten, 2007, s. 115 (134 vd.); *Gärditz*, Europäisches Planungsrecht, 2009, s. 21; *Schmidt-Preuß* (dn. 2), s. 921; *Ludwigs*, Rechtsangleichung nach Art. EGV Artikel 94, 95 EG-Vertrag, 2004, s. 249 vd.; *Remmert*, EuR 2003, s. 139 vd.; *Brenner*, FS Rengeling, 2008, s. 193 vd.; *Ruffert*, in: *Trute u. a.* (Hrsg.), Allgemeines Verwaltungsrecht, 2008, s. 431 vd.

¹⁵ Karş. KOM (2008) 16 vd. endg. Komisyonun önerilerinin çoğu yakın zamanda kabul edilmiştir. Karş. Richtlinie 2008/101/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 19.11.2008 zur Änderung der Richtlinie 2003/87/EG zwecks Einbeziehung des Luftverkehrs in das System für den Handel mit Treibhausgasemissionszertifikaten in der Gemeinschaft, ABl. L 8, S. 3; Entscheidung Nr. 406/2009/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 23.4.2009 über die Anstrengungen der Mitgliedstaaten zur Reduktion der Treibhausgasemissionen mit Blick auf die Erfüllung der Verpflichtungen der Gemeinschaft zur Reduktion der Treibhausgasemissionen bis 2020, ABl. L 140, S. 136; Richtlinie 2009/31/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 23.4.2009 über die geologische Speicherung von Kohlendioxid und zur Änderung der Richtlinie 85/337/EWG des Rates sowie der Richtlinien 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG und 2008/1/EG des Europäischen Parlaments und des Rates sowie der Verordnung (EG) Nr. 1013/2006, ABl. L 140, S. 114; Richtlinie 2009/28/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 23.4.2009 zur Förderung der Nutzung von Energie aus erneuerbaren Quellen und zur Änderung und anschließenden Aufhebung der Richtlinien 2001/77/EG und 2003/30/EG, ABl. L 140, s. 16

¹⁶ Karş. Europäische Kommission, Mitteilung an das Europäische Parlament, den Rat, den Europäischen Wirtschafts- und Sozialausschuss und den Ausschuss der Regionen über den Aktionsplan für Nachhaltigkeit in Produktion und Verbrauch und für eine nachhaltige Industriepolitik, KOM (2008) 397 endg. Vorschlag für eine Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates zur Schaffung eines Rahmens für die Festlegung von Anforderungen an die umweltgerechte Gestaltung von energieverbrauchsrelevanten Produkten, KOM (2008) 399 endg.; bu konuda ve önemli diğer eylem planlarında öngörülen tedbirler için bkz *Falke*, ZUR 2008, s. 551 vd.

Enerji politikası alanındaki hedeflerine ulaşabilmek için, Avrupa Birliği uygun bir yetkisel dizayna ihtiyaç duymaktadır. Lizbon Antlaşması'ndan önce bu konuda bazı eksiklikler mevcut idi (bkz. aşağıda II.). 13 Aralık 2007 tarihinde imzalanan Lizbon Antlaşması (*Bu antlaşma, 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir, ç.n.*) ise,¹⁷ bu bağlamda “Enerji” adıyla hususi bir başlık (Avrupa Birliği'nin Çalışma Usulüne İlişkin Antlaşma – ABÇUİA, md. 194) öngörerek bir değişiklik getirmiştir. Bu çalışmamızda bu değişikliğin içeriği ortaya konacak, erimi analiz edilecek ve etkileri değerlendirilecektir (bkz. aşağıda III.).¹⁸ Bunu takiben, enerji alanındaki yeni özgül yetkinin yanı sıra, Avrupa Birliği'nin kısmen değişikliklere uğrayan kısmen de değiştirilmeyen enerji politikası ile ilgili özgül olmayan yetkileri de ele alınacaktır (bkz. aşağıda IV.). Bu yan yanılığın sonucunda kısmen ve özellikle ABÇUİA md. 194 f. 2 (enerji) ve ABÇUİA md. 192 (çevre) arasındaki ilişki bakımından çözülmesi zor yetki sınırlama sorunları söz konusu olmaktadır (bkz. aşağıda V.). Nihai bir genel değerlendirme, iki hususu ön plana çıkarmaktadır: Evvela, Lizbon Antlaşması kendini enerji politikası bakımından da Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'nın (ABAA) yeni bir kisvedeki güncellemesi olarak göstermektedir. Bunun haricinde, Avrupa enerji politikasındaki yetki sistemi Lizbon Antlaşması'ndan sonra da karmaşık ve hassas niteliğini korumakta; ayrıca, ulusal egemenliğin korunmasına yönelik eğilimsel bakımdan geçici nitelikteki birçok düzenleme Avrupa Birliği'nin ulusüstü faaliyet kabiliyetinin iyileştirilmesinin karşısında durmaktadır (bkz. aşağıda VI.).

II. Nice Antlaşması'ndan Sonraki Hukuki Durum

Avrupa Birliği enerji politikası, Lizbon Antlaşması'nın kabulüne kadar herhangi bir özgül yetki başlığı kapsamında ele alınmadan gelişimini sürdürmüştür.¹⁹ Her ne kadar Maastricht Antlaşması'ndan (1 Kasım 1993) beri Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın (ATA) 3. maddesinin 1.

¹⁷ Vertrag von Lissabon zur Änderung des Vertrags über die Europäische Union und des Vertrags zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft, ABl. 2007 ABL Jahr 2007 C 306, s. 1.

¹⁸ Çalışmamızın odak noktasında Lizbon Antlaşması'nın enerji hukukuna ilişkin özel hükümleri bulunmaktadır. Konuyla ilgili genel kurumsal reformlara ise, sadece kısa bir şekilde değinilmektedir. Lizbon Antlaşması'nın öngördüğü kurumsal değişiklikler konusunda ayrıca bkz. *Schwarze* (dn. 8), Einführung N. 13 vd.

¹⁹ CONV 47/02, s. 26; *H. P. Ipsen*, Europäisches Gemeinschaftsrecht, 1972, s. 895 vd., 902 vd., 907 vd.; *Jarass*, Europäisches Energierecht, 1996, s. 81 vd.; *Lukes*, in: Dausen (Hrsg.), Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts, Stand: Juni 2008, M, N. 54; *Pernice*, in: Rengeling (Hrsg.), Umweltschutz und andere Politiken der Europäischen Gemeinschaft, 1993, s. 105 (106 vd.); *Scholz/Langer*, Europäischer Binnenmarkt und Energiepolitik, 1992, s. 208 vd.; *Steinberg/Britz*, DÖV 1993, s. 314 vd.; *Steindorff*, Grenzen der EG-Kompetenzen, 1990, s. 75 vd.

fıkrasının u) bendinde enerji politikasına ilişkin bir görev normu mevcut ise de, 1992 yılındaki Hükümetlerarası Konferans'ın Komisyonun uygun bir önerisi üzerinde bir görüş birliğine varamaması nedeniyle²⁰ bu görev normunun Avrupa Topluluğu'nun (doğrudan) enerji politikasına ilişkin özgül bir yetkisi şeklinde somutlaştırılması mümkün olmamıştır.²¹ 1992 yılından sonraki hükümetlerarası konferanslar da aynı şekilde son derece hassas olan bu konu üzerinde bir mutabakata varamamıştır.²² Bizzat ATA'nın 3. maddesinin 1. fıkrasının u) bendi de, enerji hukuku alanına ilişkin bir yetki öngörmemektedir.²³ Bu neticeye, 3. maddenin lafzından ve ATA'nın 5. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan sınırlı yetki prensibinden²⁴ erişmek mümkündür.²⁵ Buna göre Topluluk, kendisine bu sözleşmede tanınan yetkilerin ve kendisi için öngörülen hedeflerin sınırları çerçevesinde faaliyet gösterecek, ancak herhangi bir Kompetenz-Kompetenz'e (*kendi hakkında hüküm verme yetkisi, ç.n.*) sahip değildir. Üye devletler ise daha ziyade "sözleşmelerin efendileri" olup, Topluluğun etkinlik gösterip göstermeyeceği ve gösterecekse bunun sınırlarını belirleme konusunda karar vermektedir. Topluluğa bu tür bir yetkinin üye devletlerce aktarılmadığı durumlarda (istisna), bu yetki üye devletlerde kalmaktadır (kural).²⁶

²⁰ Karş. Maastricht Antlaşması'nın affet önleme, enerji ve turizm alanlarındaki ifadeleri, ABL. EG 1992 C 191, s. 97; ayrıca bkz. *Scholz/Langer* (dn. 19), s. 210; *Frenz*, *Europäisches Umweltrecht*, 1997, N. 34; *Grawe*, in: Rengeling (Hrsg.), *Umweltschutz und andere Politiken der Europäischen Gemeinschaft*, 1993, s. 87 (89); *Pernice* (dn. 19), s. 110.

²¹ *Brand/Witthohn*, et 2002, s. 253 (254); *Fischer*, *Der Europäische Verfassungsvertrag*, 2005, s. 371; *Kahl*, in: Streinz (Hrsg.), *EUV/EGV*, 2003, Art. 175, N. 28 m., dn. 70; *Streinz*, in: ders. (Hrsg.), *EUV/EGV*, 2003, Art. 3, N. 44.

²² Karş. *Badura*, in: Rengeling (Hrsg.), *EUDUR*, Bd. II/2, 2. Aufl. 2003, § 82, N. 14 vd., *Benson/Jordan*, *European Energy and Environmental Law Review* 2008, s. 280 (284 vd., alıntı: 285): „acute political sensitivities amongst the Member States about ceding control over energy supply matters have blocked the development of a genuinely common energy policy“. *Brand/Witthohn*, et 2002, s. 253 (dn. 14).

²³ *Schneider* (dn. 10), § 2 N. 6; *Ruffert*, in: Calliess/ders. (Hrsg.), *EUV/EGV*, 3. Aufl. 2007, Art. 3, N. 3

²⁴ Karş. BVerfG, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 233 vd., 301 vd.; *von Bogdandy/Bast*, in: Grabitz/Hilf (Hrsg.), *Das Recht der EU*, Stand: November 2008, Art. 5, N. 7 vd.; *Streinz*, *Europarecht*, 8. Aufl. 2008, N. 498 vd.

²⁵ *Lukes* (dn. 19), M, N. 55; *Mehling*, in: Hailbronner/Wilms (Hrsg.), *Recht der EU*, Stand: Oktober 2007, Art. 174, N. 10; *Neveling*, et 2004, s. 340 (342).

²⁶ *Calliess*, in: ders./Ruffert (Hrsg.), *EUV/EGV*, 3. Aufl. 2007, Art. 5 EGV N. 12; *Schmidt-Preuß*, FS Baur, 2002, s. 310 vd.; ayrıca karş. EuGH, Rs. T-210/02 (*British Aggregate Association/Kommission*), Slg. 2006, 2789 N. 115 vd.; BVerfG, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 233 vd., 322 vd.

Buna rağmen A(E)T, altmışlı yılların ortasından beri ve özellikle doksanlı yıllardan itibaren²⁷ enerji idaresini daima sık ilmiikli hukuki düzenlemeler ağı ile kaplamıştır.²⁸ Avrupa enerji politikası, bilhassa son yıllarda hızlı bir gelişim sürecine girmiştir.²⁹ Topluluk ise, bu konuda özgül nitelikte olmayan (dolaylı) farklı enerji yetkilerinden istifade etmiştir. Bu yetkilerin en önemlileri, -eksiksizlik iddiası olmadan-³⁰ içsel bakımdan özellikle ATA md. 95, ATA md. 154 vd., ATA md. 175, ayrıca ATA md. 93, ATA md. 100 f. 1, ATA md. 166 vd, ATA md. 308, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması md. 30 vd., Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması md. 101 vd. ve dışsal bakımdan öncelikle ATA md. 133 ve AETR -Doktrini bağlamında- ATA md. 175, ATA md. 181, ATA md. 181a, ATA md. 310'dir.³¹

III. AB'nin Lizbon Antlaşması'ndan Sonraki Yeni Özgül Enerji Yetkisi

1. Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'ndaki Öncü Düzenleme

Görev ve yetki hükümlerine ilişkin hukuki durumun içinde bulunduğu bu dağınıklık, uzun zamandan beri düzelti ihtiyacı bulunan bir sorun olarak algılanmakta idi. Bu nedenle Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması (ABAA), I-14. maddesinin 2. fıkrasının u) bendi ve III-256. maddesinde enerji politikasına ilişkin hususi bir *Bölüm 10* çerçevesinde yeni bir paylaştırılmış yetki alanı öngörmekte idi.³² ABAA md. III-256 şu şekildedir:

“(1) Bir iç pazar kurulması ve işleyişi çerçevesinde ve çevrenin korunması ve iyileştirilmesi gereğini göz önüne alarak, Birlik'in enerji politikası aşağıdakileri hedefler:

²⁷ Tarihsel gelişim için bkz. *Bieber*, ders./Epiney/Haag, *Die Europäische Union*, 8. Aufl. 2009, § 25 N. 9 vd.; *Hobe*, *EuR Beiheft 1/2009*, s. 219 (220 vd.); *Oppermann/Classen/Nettesheim*, *Europarecht*, 4. Aufl. 2009, § 24 N. 6 vd.

²⁸ Ayrıca karşı. *Fischer*, *Integration 2009*, s. 50 (51); *Streinz* (dn. 21), Art. 3 EGV N. 45, *Lukes* (dn. 19), M, N. 54 vd., *Grunwald*, *Das Energierecht der Europäischen Gemeinschaften*, 2003; *von Bogdandy*, in: *Grabitz/Hilf* (Hrsg.), *Das Recht der EU*, Stand: November 2008, Art. 3 EGV N. 18; *Streinz*, age., N. 44.

²⁹ Karşı. *Schmidt-Preuß* (dn. 2), s. 910 vd.; *Jarass* (dn. 19), s. 16 vd.

³⁰ ATA'nın enerji bağlamında yetki hükümleri içeren diğer düzenlemeleri ise şunlardır: md. 25 vd. (Gümrük birliği); md. 71, 80 (trafik); md. 81 vd., 86 (rekabet); md. 87 vd. (teşvikler); md. 125 vd. (istihdam); md. 152 (sağlık); md. 153 (tüketicinin korunması); md. 157 (sanayi politikası) ve md. 158 vd. (bölgesel politika; daha ayrıntılı *Allwardt*, *Europäisiertes Energierecht in Deutschland*, 2006, s. 37 vd., 123 vd.; *Pröfrock* (dn. 12), s. 64 vd.

³¹ AT/AB'nin Nice Antlaşması'ndan sonra enerji alanındaki yetkileri konusunda bkz. *Kahl* (dn. 8), s. 29 vd.; *Brand/Witthohn*, et 2002, s. 253 (254); *Oppermann/Classen/Nettesheim* (dn. 27), § 24 N. 12; *Schmidt-Preuß* (dn. 5), § 93 N. 52 vd.

³² Karşı. CONV 528/03, s. 17; *Callies*, in: ders./Ruffert (Hrsg.), *Verfassung der Europäischen Union*, 2006, Art. I-14 VVE N. 18.

- (a) enerji pazarının işleyişinin sağlanmasını,
(b) Birlik içinde enerji kaynağının güvenliğinin sağlanmasını ve
(c) enerji verimliliği ve tasarrufu ile yeni ve yenilenebilir enerji biçimleri geliştirilmesinin teşvik edilmesini.

(2) Anayasa'nın diğer hükümlerine hâlel getirmeksizin, 1. paragraftaki hedeflere ulaşabilmek için gerekli olan tedbirler, Avrupa yasaları veya çerçeve yasalarıyla kanunlaştırılır. Bu yasalar, Bölgeler Komitesi'ne ve Ekonomik ve Sosyal Komite'ye danışıldıktan sonra kabul edilir.

Madde III-234(2)(c)'ye hâlel gelmeden, bu tür Avrupa yasaları veya çerçeve yasaları, bir Üye Ülkenin farklı enerji kaynakları arasındaki tercihini ve enerji kaynağının genel yapısını ve bu ülkenin enerjiyi kullanma koşullarını etkilemez.

(3) İkinci paragrafın istisnası olmak üzere, bir Konsey Avrupa yasası veya çerçeve yasası öncelikli olarak mali içerikli olduklarında burada zikredilen tedbirleri tesis eder.. Konsey, Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra oybirliği ile hareket eder.”

2. ABÇUİA'nın 194. Maddesindeki Düzenleme

Lizbon Antlaşması, bu hükümleri ABÇUİA'nın 4. maddesinin 2. fıkrasının i) bendi ve 194. maddesinde (Başlık XXI) esaslı bir değişiklik yapmadan kabul etmiştir.³³ ABÇUİA'nın 194. maddesi şu şekildedir:

415

“(1) Birliğin enerji politikası, iç pazarın oluşturulması ve işlevi bağlamında ve çevrenin korunması ve iyileştirilmesi gerekliliğine ilişkin olarak, üye devletler arasında dayanışma ruhuyla şunları amaçlar:

- a) enerji piyasasının işleyişini sağlamak,
b) Birlik çapında enerji arz güvenliğini temin etmek,
c) enerji etkinliği, enerji tasarrufu ve yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesini teşvik etmek,
d) enerji ağlarının ara bağlantılarını teşvik etmek.

(2) Avrupa parlamentosu ve Konsey, antlaşma hükümlerinin diğer uygulamalarına hâlel gelmeksizin, olağan yasama usulü uyarınca hareket ederek, 1. fıkradaki hedeflere ulaşılması için gerekli tedbirleri alır. Bu tür tedbirler,

³³ En önemli redaksyonel değişiklik, Avrupa yasası ve çerçeve yasa gibi ifadelerin kullanımından kaçınılmış olmasıdır. Bunun yerine, olağan yasama usulü çerçevesinde hazırlanacak tedbirlerden bahsedilmektedir. Gereklilik sözcüğü yerine gerekleri ibaresinin kullanılması da, içeriksel bakımdan ABÇUİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasında herhangi bir netice doğurmamaktadır. Bu konuda ayrıca bkz. *Ehrlicke/Hackländer*, ZEuS 2008, s. 579 (582).

Ekonomik ve Sosyal Komite ve Bölgeler Komitesi'ne danışıldıktan sonra kabul edilir.

Bu tür tedbirler, 192. maddenin 2. fıkrasının c) bendine halel gelmeksizin, bir üye devletin enerji kaynaklarını kullanma şartlarını belirleme hakkını, değişik enerji kaynakları arasındaki seçimini ve enerji arzının genel yapısını etkilemez.

(3) Konsey, 2. fıkraya istisna oluşturarak özel bir yasama usulü uyarınca hareket ederek, oybirliği ile Avrupa Parlamentosu'na danıştıktan sonra, öncelikli olarak vergisel nitelikte olmaları durumunda o fıkroda belirtilen tedbirleri alır.”

ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrasının ilk cümlesi ise, (1. fıkra ile bağlantılı olarak) esas yetki dayanağını içermektedir. Burada, Avrupa Birliği ve üye devletler arasında paylaştırılmış bir yetkiden söz edilmektedir. “Paylaştırılmış” yetki kategorisi içeriksel olarak, sözleşmede daha önce açık olmayan bir şekilde düzenlenen “yarışan” yetkilere uymaktadır.³⁴ Buna göre, Birlik ve üye devletler kural olarak yasama alanında birlikte faaliyette bulunabilir; ancak üye devletler yetkilerini -Alman Federal Anayasası'nın 72. maddesinin 1. fıkrasında benimsediği sisteme benzer şekilde- sadece, Birliğin kendi yetkisini kullanmamış olduğu veya Birliğin yetkisini artık kullanmayacağına karar verdiği durumlarda kullanılabilir (ABÇUİA md. 2 f. 2, Yetkilerin Sınırlandırılmasına İlişkin 18 numaralı Deklarasyon ve Paylaştırılmış Yetkilerin Kullanımına İlişkin Protokol).³⁵

ABÇUİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasında yer alan bu hedef norm, ABAA md. III-256 f. 1 karşısında yalnızca vekâlet esaslı redaksiyonel bir karaktere sahip olmayan iki değişiklik getirmektedir.³⁶ Öncelikle, Birliğin enerji politikasının üye devletler arasında dayanışma ruhuyla izleneceğine dair açık bir ibare eklenmiştir. Bu ilave, bilhassa Polonya delegasyonunun baskısı ile ortaya çıkmıştır. Arka planda ise, bazı Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin enerji ihraç eden Rusya'ya bağımlılığı, Rusya ve Ukrayna arasındaki görüş farklılıklarından dolayı Rusya'dan Orta Avrupa ülkelerine doğal gaz taşınımının 2007 yılında kesintiye uğraması gibi nedenlerle ortaya çıkan somut uyuşmazlık durumları ve Baltık Denizi

³⁴ Her iki kavramın karşılaştırması için bkz. *Schütze*, ELR 33 (2008), s. 709 (714 vd.).

³⁵ Karş. *Richter*, EuZW 2007, s. 632; *Streinz/Ohler/Herrmann*, Der Vertrag von Lissabon zur Reform der EU, 2. Aufl. 2008, s. 87 vd.

³⁶ Schlussfolgerungen des Europäischen Rates vom 21./22.6.2007, Dok. 11177/1/07, Anlage I Nr. 19 q i. V. m. Anlage 2 Nr. 5, S. 22; *Fischer*, Der Vertrag von Lissabon, 2008, s. 323.

Boru Hattı Projesi bulunmaktadır.³⁷ Ancak dayanışmaya yer verilmesi, yalnızca açıklayıcılık bakımından önem taşımaktadır, zira dayanışma ilkesi esaslı bir maddi anayasal prensibi olarak zaten Topluluk hukukuna dâhildir.³⁸ Avrupa Birliği Antlaşması'nda (ABA) yer alan ilkesel düzenleme³⁹ bu bağlamda yalnızca, bu ilkenin değerini artırıcı bir işleve sahiptir. *Bunun haricinde*, enerji ağlarının ara bağlantılarının (*Interkonnektion*, ç.n.) teşvik edilmesinin ABÇÜİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasının d) bendi uyarınca Avrupa enerji politikasının bir hedefi olarak ele alındığı görülür. Bu değişiklik, bilhassa enerji iç piyasasının oluşturulması ve Birlik çapında enerji arz güvenliğinin sağlanması hedefleri bakımından anlamlı bir ilavedir.⁴⁰

3. Değerlendirme

a) Hukuki Belirginlik Bakımından İlerleme

“Enerji” adıyla hususi bir başlığın oluşturulması memnuniyet vericidir. Hukuki bakımdan böylelikle, Maastricht Antlaşması ile oluşan ve Topluğa enerji politikası alanında bir görev yükleyen ancak buna uygun özgül bir yetki tanımayan noksan hukuki durum ortadan kaldırılmıştır.⁴¹ Bu yeni düzenleme bunun dışında daha önceki karmaşık yetki düzenlemelelerinin⁴² yerini alacak (yetkisel açıdan toplayıcı işlev) ve bu sayede gerek

³⁷ Karş. *Pahl*, in: Pernice (Hrsg.), *Der Vertrag von Lissabon: Reform der EU ohne Verfassung?*, 2008, s. 205 (207); *Kuhlmann*, *Kompetenzrechtliche Neuerungen im europäischen Energierecht nach dem Vertrag von Lissabon*, Working Paper No. 79, Europainstitut Wirtschaftsuniversität Wien, Juni 2008, (www.wu-wien.ac.at/wuw/institute/europainstitut/pub/workingpaper/index), s. 22; *Streinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 33.

³⁸ Bkz. ABA'nın girişinde yer alan 5. gerekçe; ABA md. 1, f. 3, c. 2; ABA md. 11, f. 2; ABA md. 23, f. 1; ABA md. 2, ATA md. 3 f. 1 k); EuGH, verb. Rs. 6 und 11/69 (Kommission/Frankreich), Slg. 1969, EUGH-SLG Jahr 1969 523 N. 14/17; Rs. 39/72 (Kommission der Europäischen Gemeinschaften/Italien), Slg. 1973, EUGH-SLG Jahr 1973 101 N. 25; *von Bogdandy*, in: ders. (Hrsg.), *Europäisches Verfassungsrecht*, 2003, s. 149 (182); *Calliess*, *Subsidiaritäts- und Solidaritätsprinzip*, 2. Aufl. 1999, s. 185 vd.; *Ehricke/Hackländer*, ZEuS 2008, s. 579 (594 vd.); *Gussone*, *Das Solidaritätsprinzip in der Europäischen Union und seine Grenzen*, 2006, s. 52 vd.; *Kahl*, in: *Calliess/Ruffert* (Hrsg.), *EUV/EGV*, 3. Aufl. 2006, Art. 10 EGV N. 14; *Lais*, *Das Solidaritätsprinzip im europäischen Verfassungsverbund*, 2007, s. 91 vd., 167 vd.

³⁹ Dayanışma ruhu ibaresine Lizbon Antlaşması'nda sıkça rastlamak mümkündür. Karş. ABA'nın giriş kısmındaki 6. gerekçe; ABA md. 2; ABA md. 3 f. 3, 5; ABÇÜİA md. 122 f. 1; ABÇÜİA md. 222 f. 1; ayrıca bkz. *Basedow*, EuZW 2008, s. 224; *Ehricke/Hackländer*, ZEuS 2008, s. 579 (596).

⁴⁰ *Fischer* (dn. 36), s. 323; *Terhechte*, EuR 2008, s. 173 vd.; kısmen çatışan hedefler arasındaki dengenin sağlanması ile ilgili olarak bkz. *Maichel*, FS Götz, 2005, s. 55 (65); *Hobe*, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (227 vd.).

⁴¹ ABÇÜİA md. 194 ve ABAA md. III-256'nin açık kapatan işlevi bağlamında bkz. CONV 528/03, s. 17; *Fischer* (dn. 21), s. 371; *Calliess* (dn. 32), Art. I-14 VVE N. 18; *Schmidt-Preuß*, et 2003, s. 776; *Badura* (dn. 22), § 82 N. 24 vd.

⁴² Bkz. *Jasper*, ZNER 2003, s. 210 (211); *Trüe*, JZ 2004, s. 780; *Oppermann*, *Europarecht*, 3. Aufl. 2005, § 20 N. 15, 40.

hukuki belirginlik gerekse de hukuki güvenlik açısından sevindirici neticeler doğuracaktır.⁴³ Ayrıca, ATA'nın 95. maddesi bağlamında “önleyici bir hukuki uyumlaştırmanın” harmonizasyon yetkisi çerçevesindeki kabul edilebilirliğine ilişkin Alman doktrinindeki tartışma da ortadan kalkacaktır. Bu alandaki yetkinin gelecekte her halükarda ABCÜİA'nın 194. maddesine dayanacağı tartışma götürmez bir mevzudur.⁴⁴ Sonuç olarak Avrupa Birliği'nin enerji politikası alanındaki faaliyet kabiliyeti, bu yeni yetki hükmü ile iyileşmiştir.⁴⁵ Öncelikle, daha önceki durumun aksine enerji alanında artık geniş kapsamlı bir ikincil hukukun genel bir konseptinin geliştirilmesi ve kabulü “yekpare” bir biçimde mümkündür. Daha önceleri somut yasama önerileri yapma konusunda Komisyonun çok çekinik davrandığı arz güvenliği alanında açık bir yetkiye yer verilmesi de, özel bir öneme sahiptir. Bundan böyle, doğal gazın depolanmasına veya önleyici bir kriz yönetimi modelinin geliştirilmesine ilişkin konularda düzenlemeler yapılarak bu alanda da proaktif adımların atılması mümkündür.⁴⁶ Avrupa Birliği için hususi bir enerji yetkisinin tesisi, bu politika alanının artan önemine uygun bir adım olup (bkz. I.), Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması (1952) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'ndan (1957) beri daima enerji toplulukları olan Avrupa Topluluklarının tarihsel gelişim kimliği ile yakından bağlantılıdır.⁴⁷

418

b) (Sınırlı) Yetki Artırımı

Yeni enerji yetkisinin kabulünün gerçek içeriksel erimi, doktrinde farklı biçimlerde değerlendirilmiştir: *Bir taraftan* haklı olarak, ABCÜİA'nın 194. maddesinin 1. fıkradaki muğlak hedef hükmü nedeniyle “oldukça kapsamlı”⁴⁸ olduğu belirtilmiştir. -Daha önce değinmiş olduğumuz gibi- Avrupa Birliği'nin önceleri genel ve bütüncül bir enerji politikası yürütme imkânına sahip olmaması nedeniyle, ABCÜİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasının altına enerji sektöründeki hemen hemen tüm alanları toplama

⁴³ Kuhlmann (dn. 37), d. 25.

⁴⁴ Neveling, et 2004, s. 340 (343).

⁴⁵ Oppermann (dn. 42), § 20 N. 39.

⁴⁶ Fischer, integration 2009, s. 50 (57 vd.).

⁴⁷ Aynı doğrultuda, KOM (2007) 1 endg., s. 3; ayrıca karşı. *Pröfrock* (dn. 12), s. 33 vd.; *Terhechte*, EuR 2008, s. 174.

⁴⁸ Bkz. *Calliess* (dn. 32), Art. I-14 VVE N. 18; *Benson/Jordan*, European Energy and Environmental Law Review 2008, s. 280 (284): „Perhaps the most fundamental long-term changes that might eventually emerge from the Treaty [of Lisbon] arise from its provisions on energy“; *Classen*, GYIL 46 (2003), s. 323 (351): „a quite general competence [...] characterized only by [...] vague objectives“; *Götz*, in: Schwarze (Hrsg.), Der Verfassungsentwurf des Europäischen Konvents, 2004, s. 43 (46); *Neveling*, et 2004, s. 340 (343); ayrıca karşı. *Schmidt-Preuß*, et 2003, s. 776.

mak mümkün görünmektedir. Bu durum ilk bakışta, gelecekte bu yetkinin ciddi anlamda genişleyeceği anlamına gelmektedir.⁴⁹

Diğer taraftan ise, Avrupa Birliği'nin enerji politikası alanındaki daha önceki dolaylı yetkilerinin aynı şekilde genişçe ele alındığı ve sonuç olarak bilhassa geniş-dinamik yorum yoluyla Avrupa yasa koyucusuna neredeyse ilgili tüm alanı kaplayan bir hareket imkânı tanıdığını da gözden kaçırmamak gerekir. Bu nedenle yeni bir yetki normuna, uygulamadaki neticelerde daha önceki hukuki durumu aşacak şekilde bir içerik atfedilmesine izin verilmemeli, aksine daha ziyade bu normun yalnızca açıklayıcı ve bilhassa politik⁵⁰ önemine vurgu yapılmalıdır (süreklilik tezi).⁵¹ Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'nın II-256. maddesinin yorumu da, bu süreklilik tezini destekler doğrultudadır: "Enerji için taslak metinde önerilen hukuki düzenleme, genişçe formüle edilen 1. fıkrada, *şimdiye kadar kabul edilen* tedbir türlerinin açıklarını arzu edilmeyen geniş bir ayrıntılı düzenlemeye girmeden kapatmaktadır."⁵²

c) Ulusal Egemenliğin Güvence Altına Alınması

Avrupa Birliği'nin enerji politikası alanında yeni yetkisinin kabulüne paralel bir biçimde Lizbon Antlaşması ve 2007 yılındaki Hükümetlerarası Konferans deklarasyonunda üye devletler lehine alana mahsus⁵³ farklı "entegrasyon frenleri" öngörülmüştür. Eski (karş. ATA md. 175 f. 2 c)) egemenlik kaydının genişletilerek ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrası yoluyla ABÇUİA'nın 192. maddesinin 2. fıkrasının c) bendinde kabulü, bu bağlamda öncelikle göze çarpmaktadır.⁵⁴ Buna göre Konsey, ABÇUİA'nın 192. maddesinin 1. maddesinde düzenlenmiş olan karar usulünden saparak ve ABÇUİA'nın 114. maddesine halel getirmeksizin Avrupa Parlamentosu, Ekonomik ve Sosyal Komite ve Bölgeler Komitesi'ne danıştıktan sonra özel bir yasama usulüne uygun olarak, üye bir devletin farklı enerji kaynakları arasındaki seçimini ve enerji arzının ge-

⁴⁹ Karş. Jasper, ZNER 2003, S. 211; Fischer, integration 2009, S. 50 (52).

⁵⁰ Bu hususta bkz. Schmidt-Preuß (dn. 26), s. 324, Hobe, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (229).

⁵¹ Görlitz, DÖV 2004, s. 381; Rodi, in: Vedder/Heintschel von Heinegg (Hrsg.), Europäischer Verfassungsvertrag, 2007, Art. III-256 VVE N. 1; ayrıca bkz. Fischer, integration 2009, s. 50 (62); Schwarze, EuR Beiheft 1/2009, s. 9 (23).

⁵² CONV 727/03, Anlage VII, s. 110. Vurgular, müellif tarafından yapılmıştır.

⁵³ Üye devletlerin -aynı şekilde sözleşmeye yeni eklenen ve daha katı bir niteliğe bürünen- genel nitelikteki egemenlik çekinceleri için bkz. aşağıda VI.

⁵⁴ Aynı yönde karşı. Rodi (dn. 51), Art. III-256 VVE N. 5. genetik arka plan için bkz. Hobe, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (229); Maichel (dn. 40), s. 63 vd. Ayrıca bkz. Badura (dn. 22), § 82 N. 17, 28. Eleştirel Müller, in: Gesellschaft für Umweltrecht (Hrsg.), Dokumentation zur 31. wissenschaftlichen Fachtagung der Gesellschaft für Umweltrecht e. V. Berlin 2007, 2008, s. 191 (203).

nel yapısını ciddi anlamda etkileyecek tedbirleri oybirliği ile alabilir. Bununla birlikte, her iki unsurun (farklı enerji kaynakları arasındaki seçim/ enerji arzının genel yapısı) birlikte⁵⁵ mi, yoksa -doğru olarak- alternatif⁵⁶ bir biçimde mi anlaşılması gerektiği konusu tartışmalıdır. Ancak Avrupa Birliği ilgili tedbirinin üye devletlerin takdir yetkisini her halükarda ciddi anlamda etkilemesi şarttır. "Ciddi" nitelenmesine yer verilmesi suretiyle, üye devletlerin kendi enerji arzlarının statükosunun her değişiminde bir veto hakkını kullanması engellenmeye çalışılmıştır. Bu şartların mevcudiyeti, her ne kadar çok kere tartışılmışsa da Kyoto Protokolü'nün ulusal hukuka aktarılması,⁵⁷ belli emisyon sınır değerlerinin belirlenmesi⁵⁸ ve 2001 yılındaki Yenilenebilir Enerji Yönergesi'nde⁵⁹ haklı olarak istisnasız bir biçimde reddedilmiştir.⁶⁰ Aynı şekilde 2009 yılında kabul edilen Yenilenebilir Enerji Yönergesi⁶¹ de, -doktrindeki⁶² farklı görüşlere rağmen- ABÇÜİA'nın 192. maddesinin uygulanabileceği bir düzenleme değildir. Buna karşın örneğin, nükleer enerjinin terk edilmesini öngören veya belli fosil yakıtlarının kullanımını yasaklayan veya önemli ölçüde sınırlayan Topluluk düzenlemelerinin söz konusu olduğu durumlarda, ABÇÜİA'nın 192. maddesinin 2. fıkrasındaki şartların varlığının kabulü mümkün görünmektedir.⁶³ Enerji politikası alanındaki ulusal otonomiye ek bir destek sağlamak amacıyla Lizbon Antlaşması, ABAA'nın 22 numaralı deklarasyonunu (artık: ABÇÜİA'nın 194. maddesinin 35 numaralı deklarasyonu) muhafaza etmektedir. Buna göre ABÇÜİA'nın 194. maddesi, üye devletleri kendi enerji arzlarını ABÇ-

420

⁵⁵ Aynı yöndeki genel kabul gören görüş için bkz. *Calliess* (dn. 26), Art. 175 EGV N. 25; *Käller*, in: Schwarze (Hrsg.), EU-Kommentar, 2. Aufl. 2008, Art. 175 EGV N. 25; *Nettesheim* (dn. 8), Art. 175 EGV N. 79; *Piska*, in: Mayer (Hrsg.), Kommentar zu EU- und EG-Vertrag, 2003, Art. 175 EGV, N. 14

⁵⁶ Aynı yönde *Kahl* (dn. 21), Art. 175 EGV N. 29; *Krämer*, in: von der Groeben/Schwarze (Hrsg.), EUV/EGV, Bd. 3, 6. Aufl. 2003, Art. 175 EGV N. 39 vd.; *Lecheler*, RdE 2008, s. 168.

⁵⁷ Karş. Entscheidung Nr. 280/2004/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 11.2.2004 über ein System zur Überwachung der Treibhausgasemissionen in der Gemeinschaft und zur Umsetzung des Kyoto-Protokolls, ABl. EU L 49, s. 1.

⁵⁸ Karş. Richtlinie 2001/80/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 23.10.2001 zur Begrenzung von Schadstoffemissionen von Großfeuerungsanlagen in die Luft, ABl. EG 2001 L 309, s. 1; ayrıca bkz. *Piska* (dn. 55), Art. 175 EGV N. 14.

⁵⁹ Richtlinie 2001/77/EG des Europäischen Parlaments und des Rates v. 27.9.2001 zur Förderung der Stromerzeugung aus erneuerbaren Energiequellen im Elektrizitätsbinnenmarkt, ABl. EG 2001 L 283, s. 33.

⁶⁰ Bu konuda genel olarak bkz. *Käller* (dn. 55), Art. 175 EGV N. 26; *Müller/Bitsch*, EurUP 2008, s. 220 (224).

⁶¹ 2009/28/EGsayılı AB yönergesi (dn. 15).

⁶² *Müller/Bitsch*, EurUP 2008, s. 220 (225 vd.).

⁶³ *Breier*, in: Lenz/Borchardt (Hrsg.), EUV/EGV, 4. Aufl. 2006, Art. 175 EGV N. 12; *Käller* (dn. 55), Art. 175 EGV N. 25; *Krämer* (dn. 56), Art. 175 EGV N. 39.

UİA'nın 347. maddesinde belirtilen bir kriz durumunda güvence altına alabilmek için gerekli olan düzenlemeleri kabul etmek konusunda serbest bırakmaktadır. Enerji politikası alanındaki ulusal takdir yetkisinin birçok kez güvence altına alınması, her bir üye devletteki heterojen “enerji kaynakları miksajı”, üye devletlerde farklı açılardan yürütülen enerji tartışması ve bilhassa nükleer enerjinin barışçıl kullanımı konusundaki görüş ayrılıkları ile açıklanabilir.⁶⁴

Her ne kadar EURATOM Antlaşması, nükleer enerjinin üye devletlerde kullanımından hareket etse de (karş. EURATOM md. 1 vd.), üye devletleri nükleer enerjinin kullanımı ile de mükellef kılmamaktadır.⁶⁵ Üye devletlerin nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanılması konusundaki serbestçe vereceği temel karar, Avusturya'nın Avrupa Birliği'ne katılım belgesi⁶⁶ ve Avrupa Konseyi'nin Mart 2007'deki çıkarımlarında da belirtildiği üzere⁶⁷ tartışılmaz nitelikteki *acquis communautaire*'ne (*Topluluk mühtesebatı, ç.n.*) dâhildir.⁶⁸ Üye devletlerin egemenlik çekinceleri, son olarak ABÇUİA'nın 194. maddesinin 3. fıkrasında da düzenlenmiştir.

Birleşik Krallığın talebi ile 2004 yılındaki Hükümetlerarası Konferans'ta kabul edilen⁶⁹ bu düzenleme, yalnızca dilsel açıdan düzeltildikten sonra 2007 yılındaki Hükümetler arası Konferans tarafından da kabul edilmiştir. Böylelikle, Avrupa Birliği'nin tüm vergi hukukuna biçim veren oybirliği prensibi⁷⁰ (karş. ABÇUİA md. 113, md.114 f. 2, md. 192 c)), artık enerji vergi hukuku için de geçerli olacaktır.

IV. AB'nin (Mevcutiyetini Koruyan) Özgül Olmayan Enerji Yetkileri

1. İçsel Yetkiler

Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği'nin özgül olmayan (dolaylı) yetkileri bakımından genel olarak bir süreklilik tablosu ortaya koymaktadır: Av-

⁶⁴ Karş. *Fischer* (dn. 21), s. 371. Ayrıca bkz. KOM (2007) 1 endg., s. 371 vd.; Europäischer Rat v. 8./9.3.2007, Schlussfolgerungen des Vorsitizes, Dok. 7224/1/07, Tz. 27 vd. KOM (2007) 1 endg., s. 32 vd. (2-4 numaralı ekler).

⁶⁵ *Schneider* (dn. 10), § 2 N. 5; ayrıca bkz. aşağıda IV.3.

⁶⁶ Aynı yönde *Schmidt-Preuß*, in: Rengeling (Hrsg.), EUDUR, Bd. II/1, 2. Aufl. 2003, § 60 N. 42.

⁶⁷ Bkz. Norveç, Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in AB'ye katılımına ilişkin 24.6.1994 tarihli nihai işlemler, ABL EG C 241, s. 371 (372).

⁶⁸ Europäischer Rat v. 8./9.3.2007, Schlussfolgerungen des Vorsitizes, Dok. 7224/1/07, Tz. 7, 11; ayrıca karş. KOM (2008) 30 endg., s. 11.

⁶⁹ *Fischer* (dn. 21), s. 371.

⁷⁰ Bu konuda bkz. *Rossi*, in: Calliess/Ruffert (Hrsg.), *Verfassung der Europäischen Union*, 2006, Art. III-171 VVE N. 6.

rupa Birliği'nin hukuki uyumlulaştırma (ABÇUİA md. 114),⁷¹ çevrenin korunması (ABÇUİA md. 192),⁷² Avrupa ötesi ağlar (ABÇUİA md. 172 f. 1)⁷³ ve araştırma ve teknolojik gelişmeye (ABÇUİA md. 181)⁷⁴ ilişkin yetkileri, vekalet esaslı redaksiyonel değişiklikler haricinde genel olarak değiştirilmemiştir.⁷⁵ Avrupa Birliği, bu alanlarda da paylaştırılmış yetkiye sahiptir (karş. ABÇUİA md. 4 f. 2 a),⁷⁶ f. 3).⁷⁷

Daha önceki 1. fıkra, ABÇUİA'nın 122. maddesinin 1. fıkrasında yer alan dayanışma hükmünde, yeni bir metin ile değiştirilmiş ve -özellikle 2007 yılında yaşanan enerji arzı sıkıntılarının ve teslimat sorunları nedeniyle ortaya çıkan- enerji alanına ilişkin özel bir atfı ile tamamlanmıştır. Madde metni artık şu şekildedir: "Konsey, Komisyonun önerisi üzerine antlaşmalarda öngörülen diğer usullere hâle gelmeksizin, üye devletler arasındaki dayanışma ruhuyla, bilhassa belli metallerin temini konusunda ve özellikle enerji alanında ciddi sorunların hâsıl olması durumunda ekonomik duruma uygun tedbirleri alabilir." Enerji politikası alanındaki bu özel dayanışma hükmü, ABÇUİA'nın 222. maddesinde yer alan *lex generalis* niteliğindeki hükmün önüne geçmektedir.⁷⁸

422 Yetki düzeninin esnekliğinin muhafaza edilmesi amacıyla, ATA'nın 308. maddesine dokunulmamıştır.⁷⁹ ABÇUİA'nın 352. maddesinde yer alan

⁷¹ ABAA ve Lizbon Antlaşması ile öngörülen önemsiz değişiklikler konusunda bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 259; *Kahl* (dn. 37), Art. 95 EGV, N. 86 vd.

⁷² Geniş nitelikteki içeriksel süreklilik konusunda bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 321 vd.; *Calliess* (dn. 26), Art. 174 EGV, N. 52; Art. 175 EGV, N. 43.

⁷³ Bu konuda genel olarak bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 306 vd.; *Calliess* (dn. 32), Art. I-14 VVE, N. 17; *Stender-Vorwachs*, in: *Vedder/Heintschel von Heinegg* (Hrsg.), *Europäischer Verfassungsvertrag*, 2007, Art. III-246 VVE, N. 1; Art. III-247 VVE, N. 1; "Avrupa ötesi" kavramı için ise bkz. *Gärditz* (dn. 14), s. 22 vd.; *Martínez Soria*, UTR 98 (2008), s. 263 vd.

⁷⁴ Bu konuda genel olarak bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 313 vd.; *Kallmayer*, in: *Calliess/Ruffert* (Hrsg.), *EUV/EGV*, 3. Aufl. 2007, Art. 163 EGV, N. 3, Art. I-14 VVE, N. 21; *Stender-Vorwachs* (dn. 73), Art. III-248 VVE, N. 1; Art. III-249 VVE, N. 1; Art. III-251 VVE, N. 1; Art. III-252 VVE, N. 1; Art. III-253 VVE, N. 1.

⁷⁵ ABAA açısından aynı şekilde bkz. *Neveling*, et 2004, s. 340 (343).

⁷⁶ İstisna: ABÇUİA md. Nr. 1 b (AB'nin iç pazarın işleyişi için gerekli olan rekabet kurallarının tespitine ilişkin münhasır yetkisi).

⁷⁷ Karş. ABAA md. 14 f. 2 h).

⁷⁸ Ayrıca karşı. ABÇUİA md. 196. Afetlerden korunmaya ilişkin bu yeni düzenleme, ABÇUİA md. 222 ile sıkı bir ilişki içinde olup, ancak 194. maddenin yanında uygulama bulmaktadır. Bu konuda ayrıca bkz. *Benson/Jordan*, *European Energy and Environmental Law Review* 2008, s. 280 (285).

⁷⁹ *Schlussbericht der Arbeitsgruppe V „Ergänzende Zuständigkeiten“*, CONV 375/1/02 Rev. 1, s. 14. ATA md. 308'in AB'nin enerji hukukuna ilişkin tedbirleri bağlamında taşıdığı önem konusunda bkz. *Winkler*, in: *Grabitz/Hilf* (Hrsg.), *Das Recht der EU*, Stand: November 2008, Art. 308, N. 128 vd. „Sözleşme yuvarlama yetkisi" bağlamındaki anayasal tereddütler için bkz. *BVerfG*, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 325 vd.

yeni “sözleşme yuvarlama yetkisi (*Vertragsabrundungskompetenz*, ç.n.)“⁸⁰, kural olarak ABAA md. I-18'e uyan gerek vekâlet esaslı gerekse de özsel açıdan değiştirilmiş bir metne yer vermektedir. Avrupa Birliği'nin daha önceki sütunlu yapısının kaldırılmasının bir sonucu olarak artık bu normun uygulanması, antlaşmalardaki politikalar çerçevesindeki faaliyetler ve böylece kural olarak daha önce ikinci ve üçüncü sütunlarda yer alan politikaları da kapsamaktadır (ABÇÜİA md. 352 f. 1 c. 1). Ancak yeni eklenen ABÇÜİA'nın 352. maddesinin 4. fıkrası, esneklik hükmünün ortak dış ve güvenlik politikası (ODGP) alanı için uygulanamayacağını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. ABÇÜİA'nın 352 maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesinin yeniden düzenlenmesi ile Avrupa Parlamentosu ATA'daki konumuna kıyasla güçlendirilmiştir.⁸⁰ ABÇÜİA'nın 352. maddesinin 1. fıkrasının 2. cümlesi, 352. maddenin 2. fıkrası ve 352. maddenin 3. fıkrasında ise, -ABAA'ya kıyasla da- yeni ve ayrıca sınırlayıcı etkiye sahip düzenlemeler öngörülmüştür. Burada ayrıca, ABÇÜİA'nın 352. maddesi ile ilgili olarak diğer yetki sınırlayıcı hükümlere yer veren 41 ve 42 numaralı deklarasyonlara da dikkat çekilmelidir.

2. Dışsal Yetkiler

Avrupa Birliği'nin Birlik organlarını ve üye devletleri bağlayacak tarzda uluslararası sözleşmeler akdetmeye ilişkin yetkisine açıkça ilk defa ABÇÜİA'nın 3. maddesinin 2. fıkrası ve 216. maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme ile bilhassa Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın AETR-içtihadı,⁸¹ hukuki güvenlik nedenlerinden dolayı hukuki bir düzenleme şeklini almış,⁸² bu düzenleme ile Birliğin uluslararası sözleşmeler akdetme yetkisi özsel açıdan da genişletilmiştir.⁸³ Avrupa Birliği'nin uluslararası sözleşmeler akdetmeye ilişkin yetkisi buna göre, yalnızca antlaşma tarafından açık bir şekilde yetkilendirilmeden değil, aynı zamanda birincil hukukun diğer hükümlerinden (örn. ABÇÜİA md. 91, 114, 192)⁸⁴ ve Topluluk organlarının bunların çerçevesinde hazırladığı hukuki düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. İçsel yetkilerin kullanımı ise, dışsal hukuki düzenlemeler zorunlu olduğu yani hedefe yalnızca içsel araçlarla

⁸⁰ Bu durum, genel olarak Lizbon Antlaşması'nın hükümleri ile uyumludur. Karş. ABA md. 13 f. 1, md. 14, ABÇÜİA md. 223-234; *Oppermann*, DVBl. 2008, s. 478 vd, 480; *Streinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 52 vd.; *Weber*, EuZW 2008, s. 9.

⁸¹ EuGH, Rs. 22/70, Kommission/Rat, Slg. 1971, 263, N. 13 vd., 22, 23 vd.

⁸² *Görlitz*, DÖV 2004, s. 380; *Fischer* (dn. 36), s. 342 vd.

⁸³ *Streinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 111 vd.

⁸⁴ Bkz. *Schmidt-Preuß*, RdE 2007, s. 283; *Frenz*, Außenkompetenzen der EG und der Mitgliedstaaten im Umweltbereich, 2001, s. 42 vd.

erişmek mümkün olmadığı sürece, dışsal hukuki düzenlemelere yönelik içsel yetkilerin ilk kullanımı bakımından zorunlu bir şart değildir. Bu tür bir durum, (münhasıran) Avrupa Birliği düzeyinde düzenlenemeyen (sınıraşan nitelikteki) bir uluslararası olay nedeniyle mevcut bir içsel yetkinin kullanımının gerçekten mümkün olmadığı hallerde söz konusu olur.⁸⁵ *Implied powers (örtülü yetkiler, ç.n.)*, çifte bir anlamda paralel olup, içsel yasama yetkilerine bağımlıdır.⁸⁶ Paralel olmayan içsel topluluk yetkisi münhasır nitelikte olduğu sürece, *implied powers* kural olarak yarışan niteliktedir; bu durumda aynı husus zımni nitelikteki sözleşme akdetme yetkisi için de geçerlidir. Aksi takdirde, içsel topluluk hukuku kabul edildiği sürece, yarışan nitelikteki sözleşme akdetmeye ilişkin yetkiler münhasır niteliğe bürünecektir (*Occupied field (işgal edilmiş alan, ç.n.) teorisi*)⁸⁷

Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği'nin dışsal enerji yetkileri bağlamında ise önemli değişiklikler öngörmemiştir. Bu tür bir durum, dışsal çevre yetkileri için de (ABÇÜİA md. 192) ve ancak -enerji politikası açısından-⁸⁸ kural olarak Birliğin dış faaliyetine ilişkin genel hükümler (ABA md. 21 vd., ABÇÜİA md. 205), ortak ticaret politikası (ABÇÜİA md. 206 vd.) ve ODGP'ye ilişkin hükümler (ABA md. 23 vd) için de geçerlidir.⁸⁹ Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin (ABAA'da Birliğin dışişleri bakanı olarak adlandırılmış idi) Konsey ve Komisyonu dış ilişkiler alanında güçlendirmeye yönelik işlevi güçlendirilmiştir.⁹⁰ Avrupa Konseyi (ABA md. 15 f. 2), Komisyon (ABA md. 18 f. 4) ve "Dış Meseleler" Konseyinin (ABA md. 18 f. 3) görevlerine entegre edilen Yüksek Temsilci, bir "Avrupa Dış Faaliyetler Servisi" tarafından desteklenmektedir (ABA md. 27 f. 3). Avrupa Dış Faaliyetler Servisi,

⁸⁵ EuGH, verb. Rs. 3, 4 und 6/76 (Cornelius Kramer u. a.), Slg. 1976, 1279, N. 30/33; Gutachten 1/76, Slg. 1977, 741, N. 4, 7; ayrıca karşı. EuGH, Gutachten 2/91, Slg. 1993, I-1061, N. 7; Gutachten 1/94, Slg. 1994, I-5267, N. 86 vd.; bu konuda ayrıca bkz. *Thieme*, Außenbeziehungen der Europäischen Gemeinschaft im Umweltbereich, 2006, s. 30 vd.

⁸⁶ Bkz. *Epiney*, Umweltrecht der Europäischen Union, 2. Aufl. 2005, s. 78 vd.

⁸⁷ *Vedder*, EuR 2007, s. 62, 63; Blokaj etkisinin kapsamı bağlamında ise ayrıca karşı. EuGH, Gutachten 2/91, Slg. 1993, I- 1061, N. 25 vd.; Gutachten 2/00, Slg. 2001, I- 9713, N. 45 vd.; *Frenz* (dn. 84), s. 95 vd.

⁸⁸ Birliğin dış faaliyetleri konusunda genel olarak bkz. *Regelsberger*, integration 2008, s. 266 vd.; *Steinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 107 vd. Ortak dış ticaret alanındaki değişiklikler için bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 333 vd.; *Steinz/Ohler/Herrmann*, age., s. 126 vd.

⁸⁹ ODGP'ye ilişkin hükümler, bilhassa hükümetlerarası ve oybirliğine ilişkin temel yapıların sürdürülmesine yönelik özellikleri ile dikkat çekmektedir. Karşı. *Steinz/Ohler/Herrmann*, age., s. 114 vd.; *Regelsberger*, integration 2008, s. 266 (272 vd.).

⁹⁰ Yüksek Temsilcinin hukuki konumu ve yetkileri bağlamında bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 137 vd.; *Steinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 56 vd.

yaptığı öneriler ile ODGP'nin belirlenmesine katkı sunar ve Konsey adına ODGP'yi yürütür. Bu servis, daha önceki ODGP Yüksek Temsilciliği ve Dış İlişkiler Komiserliği makamlarını kişisel bir birlik çatısı altında birleştirmektedir (“çifte himaye çözümü”).⁹¹ ODGP'nin süreklilik ve görünürlüğü bakımından zararlı olan “Dış Meseleler” Konseyinin başkanlığındaki altı aylık rotasyon sisteminin⁹² -beş yıllığına atanan- tek bir sözcü ve Yüksek Temsilci şahsında tek bir başkan lehine terki, yüksek temsilcinin Avrupa Birliği'nin üçüncü devletlerle enerji politikası kapsamındaki diyalog konusundaki daha önceki rolünü gelecekte genişletme ve aktif olarak gerçekleştirme konusunda yalnızca bir katkı sunmayacak, aksine -dış politika alanındaki siyasi yönetim organlarının çokluğu (Yüksek Temsilcinin yanı sıra Avrupa Konseyi'nin başkanı, Konsey'in başkanı ve Komisyon'un başkanı da bu alanda rekabet halindedir) ile bağlantılı sürtünme kaybı tehlikesinin günümüzde halen kesin olarak tahmin edilememesine rağmen-⁹³ Avrupa Birliği'nin dışsal enerji politikasını içeriksel bakımdan bütünlük, etkililik ve etkinlik noktalarından ileri götürecektir.

3. EURATOM

Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun (EURATOM) görevi, nükleer enerji sanayilerinin hızlı bir şekilde kurulması ve geliştirilmesi için koşulların oluşturulması suretiyle üye devletlerdeki geçimin yükseltilmesine ve üye devletlerle ilişkilerin gelişimine katkıda bulunmaktır (EURATOM Antlaşması md. 1 f. 2). Araştırma, tedarik, denetim ve nükleer yakıtlar için ortak bir pazarın kurulması ise, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun ana yetkilerini oluşturmaktadır. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu bunun yanı sıra, halkın ve işgücünün sağlığının korunmasına yönelik yeknesak güvenlik normları ve bu normların uygulanması için çaba göstermek zorundadır (EURATOM Antlaşması md. 2). Radyasyondan korunma alanı için ise, EURATOM Antlaşması'nın 31, 32. maddeleri uygulama açısından önem taşıyan yetki düzenlemeleri içermektedir.⁹⁴

⁹¹ *Hatje/Kindt*, NJW 2008, s. 1764.

⁹² *Regelsberger*, *Integration* 2008, s. 266 (275).

⁹³ Ayrıca karşı. *Benson/Jordan*, *European Energy and Environmental Law Review* 2008, s. 280 (282, 286); *Ruffert*, *EuR Beiheft* 1/2009, s. 31 (41 vd.); *Schwarze* (dn. 51), s. 24; daha önce geçerli olan hukuki durum bağlamında bkz. *Schmidt-Preuß* (dn. 2), s. 905 vd., 921; enerji politikasının AB'nin dış politikasının gün geçtikçe önemi artan bir unsuru olduğu bağlamında karşı. *Hobe*, *EuR Beiheft* 1/2009, s. 219 (227)

⁹⁴ Bu hususta bkz. *Schmidt-Preuß* (dn. 66), § 60 N. 112 vd.; *Lukes* (nn. 19), M. N. 15 vd.

Üye devletlerin atom enerjisi politikasına ilişkin öngörülebilir nitelikteki görüş ayrılıkları karşısında Laeken'de toplanan Hükümetlerarası Konferans, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun Avrupa Birliği'ne dâhil edilmesinden kaçınmıştır. Hükümetlerarası Konferans, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması ve Avrupa Topluluğu Antlaşması'nın aksine değiştirilmemesi, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'na eklenen bir protokol ile yalnızca uyarlanması görüşünü savunmuştur.⁹⁵ 2007 yılında Lizbon'da toplanan Hükümetlerarası Konferans da, -doktrinde tartışmalı olan-⁹⁶ bu görüşü benimsemiştir. Böylelikle Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu, gelecekte de sahip olduğu tüzel kişiliği koruyacaktır. 2007 yılındaki Hükümetlerarası Konferans'ta da, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'na ilişkin önemli değişikliklerin gerekli olmadığı kabul görmüştür. Bu nedenle Lizbon Antlaşması, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın değiştirilmesine yönelik olarak Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'na eklenen 36 numaralı protokolü 2 numaralı protokol olarak aynen kabul etmiştir.⁹⁷ Bu protokol, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın hükümlerinin geçerli olmaya devam edeceği ve yalnızca reform antlaşmasında -bilhassa kurumlar ve finans alanlarında- öngörülen düzenlemelere uyarlanacağı hususunu pekiştirmektedir.⁹⁸

V. Yetkilerin Sınırlaması

1. Sınırlama Konusunun Önemi

Avrupa Birliği'nin özgül bir enerji yetkisinin kabulü, enerji politikası alanındaki özgül nitelikte olmayan yetkilerin Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile önemini kaybedeceği anlamına gelmemektedir. Bu tür bir netice, ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrasının lafzından hâsıl olmaktadır ("antlaşma hükümlerinin diğer uygulamalarına hâle gelmesizin..."). Özgül olmayan (dolaylı) enerji yetkileri her ne kadar reform antlaşmasının yürürlük kazanması ile daralacaksa da (ki bu durum özellikle ABÇUİA md. 95, 352 için geçerlidir),⁹⁹ Avrupa Birliği'nin dolaylı

⁹⁵ CONV 621/03, s. 1 vd.; ayrıca karş. *Trüe*, JZ 2004, s. 783; daha ayrıntılı bkz. *Papenkort*, *Der Euratom-Vertrag im Lichte des Vertrags über eine Verfassung für Europa*, 2008.

⁹⁶ Bu konuda karş. *Trüe*, JZ 2004, Ss. 786 vd.; *Kuhlmann* (dn. 37), s. 23. *Wolf*, *Integration* 2006, s. 297 vd.

⁹⁷ EURATOM, her ne kadar AB'den ayrılmışsa da, 2 numaralı protokol (ABL 2007 C 306, s. 199) ile sözleşme düzeyinde AB'ye kurumsal anlamda bağlı olmaya devam etmektedir. Karş. *Bieber* (dn. 27), N. 8.

⁹⁸ Varlığını koruyan belirsizlikler konusunda karş. *Trüe*, JZ 2004, s. 784.

⁹⁹ Varlığını yan yana sürdüren hukuki dayanaklar bağlamında eleştirel olarak bkz. *Trüe*, JZ 2004, s. 787.

enerji yetki hükümleri kural olarak ABÇUİA'nın 194. maddesinin yanında uygulama imkânına sahip olacaktır. Bu tür bir durum ise, -kısmen ağır nitelikte- yetki sınırlama sorunlarını doğuracaktır. Olası hukuki dayanaklar arasında bir sınırlamanın yapılması, yalnızca akademik bağlamda önem taşıyan bir mesele değildir. Her ne kadar bu tür bir sınırlama, Lizbon Antlaşması ile bir kez daha teşvik edilen hukuki dayanaklar arasındaki farklılıkların yasama usulü bakımından¹⁰⁰ aşamalı olarak tesviye edilmesi¹⁰¹ nedeniyle ehemmiyetini büyük ölçüde kaybetmişse de,¹⁰² uygulama açısından taşıdığı önemi korumaktadır.

Sınırlama sorununun önemi, bilhassa AB organları (Avrupa Parlamentosu) ve yardımcı organların (Bölgeler Komitesi, Ekonomik ve Sosyal Komite) katılım hakları, Konseydeki oylama yöntemi, ulusal korunmayı güçlendirme yetkileri¹⁰³ ve bahse konu ikincil hukukun ilgili hukuki dayanak ışığında (birincil hukuka uygun) daha sonraki yorumu¹⁰⁴ bağlamında kendini göstermektedir.¹⁰⁵ 27 üye devletin enerji idareleri ve enerji altyapılarındaki farklılıklar göz önünde tutulduğunda, bilhassa ulusal korunmayı güçlendirme imkânları hususunun önemli bir rol üstleneceği anlaşılacaktır.

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı süreklilik arz eden içtihatlarında, hukuki dayanağın seçiminin objektif ve yargısal olarak denetlenebilen şartlara dayanması gerektiğini beyan etmektedir. İlgili düzenlemenin hedef ve içeriği yani konusu (sübjektif-objektif karma metot), özellikle bu şartlar arasında yer almaktadır.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Bilhassa ABÇUİA'nın 114. maddesinin 1. fıkrası ve 192. maddenin 1. fıkrası arasında.

¹⁰¹ Lizbon Antlaşması, ortak karar alma usulünün (ABÇUİA md. 289 f. 1, md. 294) ve Konseyde nitelikli çoğunlukla karar almanın (ABÇUİA md. 238) uygulama alanını önemli ölçüde genişletmiştir. Bu konuda karşı. *Schiffauer*, EuGRZ 2008, s. 3; *Terhechte*, EuR 2008, s. 163, 166 vd.

¹⁰² Bu konuda bkz. *Epiney/Gross*, NuR 2005, s. 353 vd.; *Kahl* (dn. 21), Art. 175 EGV N. 70 vd.; *Streinz* (dn. 24), N. 1123; *Trüe*, JZ 2004, s. 780 vd.; *Krämer* (dn. 56), Vorbem. zu den Art. 174-176 EG N. 102 vd.; ayrıca bkz. *Müller/Bitsch*, ZNER 2007, s. 383 (385 vd.).

¹⁰³ Karş. ABÇUİA'nın 193. maddesi ve 114. maddesinin 4 vd. fıkralarında yer alan koruma tamamlama yetkisi. Bu hususta ayrıca bkz. *Epiney*, FS Rengeling, 2008, s. 215 vd.

¹⁰⁴ ABÇUİA'nın 191. maddesinin 1-3. fıkralarındaki programı diğer (dolaylı) çevre koruma yetkilerinin içine taşıyan ABÇUİA'nın 11. maddesi ve Temel Haklar Şartı'nın 37. maddesinde düzenlenmiş olan (dışsal) entegrasyon ilkesi, bu tür bir tesviye etkisi doğurmaktadır. Ayrıca karşı. *Terhechte*, EuR 2008, s. 173.

¹⁰⁵ *Trüe*, ZaöRV 64 (2004), s. 391 (392 vd.).

¹⁰⁶ EuGH, Rs. 45/86 (Kommission/Rat), Slg. 1987, 1493, N. 11; Rs. C-300/89 (Kommission/Rat), Slg. 1991, I- 2867, N. 10; *Breier*, in: Rengeling (Hrsg.), EUDUR, Bd. I, 2. Aufl. 2003, § 13 N. 45 vd.; *Epiney* (dn. 86), s. 67 vd. (72 vd.); *Kahl* (dn. 37), Art. 95 EGV, N. 74 vd.; dışsal yetkiler bağlamında bkz. *Frenz* (dn. 84), s. 77 vd.

2. Somut Sınırlama Sorunları

Yatay düzlemde ilk olarak ABÇUİA'nın 194. maddesi ile 114. maddenin (iç pazar) sınırlamasına ilişkin sorun ortaya çıkmaktadır. ABÇUİA'nın 194. maddesi özel norm olarak, daha önce ATA md. 95'e (şuan: ABÇUİA md. 114) dayandırılan enerji alanındaki ikincil hukuk düzenlemelerini mümkün kılmalıdır.¹⁰⁷ Bu tür bir sunuca, ABÇUİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasının lafzından (iç pazarın oluşturulması ve işlevi bağlamında...enerji piyasasının işleyişini sağlamak...) erişmek mümkündür. Enerji piyasası ise, enerji iç pazarından başka bir şey değildir. Başka bir deyişe enerji piyasası, ABÇUİA'nın 26. maddesinin 2. fıkrası bağlamında iç pazarın bir parçasını oluşturmaktadır. Bu parça, ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrasında maddi ve yetkisel hukuk açısından artık bağımsızlaşacaktır. ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrası bu bağlamda enerji iç pazarı alanında ABÇUİA'nın 114. maddesinin tümüyle önüne geçmektedir.¹⁰⁸ ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrası, ABÇUİA'nın 172. maddesinin 1. fıkrası (Avrupa ötesi ağlar) ve ABÇUİA'nın 181. maddesi (araştırma, teknolojik gelişim) karşısında ise kısmi özel hüküm olarak etki doğurmakta, ancak bu düzenlemeleri tümünden etkisiz bırakmamaktadır.¹⁰⁹ ABÇUİA'nın 194. maddesi (enerji) ve ABÇUİA'nın 192. maddesi (çevre) arasındaki ilişki de, bilhassa farklı alanların kesiştiği konu olan yenilenebilir enerji bağlamında belirsizlikler içermektedir. Yenilenebilir enerji hukuku, Alman hukukunda çoğunlukla iklim koruma hukuku¹¹⁰ veya çevre enerji hukuku¹¹¹ kapsamında ve her halükarda çevre hukukunun bir parçası olarak ele alınmaktadır (ekosentrik yaklaşım).¹¹² Ancak ABÇU-İA'nın 194. maddesinin ekonomi merkezli yaklaşım gibi başka bir yaklaşımı esas aldığına ilişkin görüşler de ileri sürülmüştür.¹¹³ Bu yaklaşımın taraftarları, yenilenebilir enerji hukukunun enerji idaresi hukukunun ve böylelikle kamu ekonomi hukukunun bir parçası olarak görmektedir. Enerji etkinliğini ve enerji tasarruflarını artırmaya yönelik tedbirler¹¹⁴ bakımından Avrupa Birliği düzeyinde bu tür bir savı kabul etmek

¹⁰⁷ Ayrıca karş. *Hobe*, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (226); *Schmidt-Preuß*, et 2003, s. 776.

¹⁰⁸ ABAA'da da aynı hukuki durum öngörülmüş idi. Karş. *Neveling*, et 2004, S. 343.

¹⁰⁹ Aynı şekilde *Rodi* (dn. 51), Art. III-256 VVE, N. 3; *Trüe*, JZ 2004, s. 786.

¹¹⁰ Bu konuda bkz. *Oschmann/Sösemann*, ZUR 2007, s. 1 vd.

¹¹¹ Aynı doğrultuda ikna edici bir biçimde karş. *Kloepfer* (dn. 12), § 11 N. 30 vd.

¹¹² Karş. Alman Yenilenebilir Enerji Yasası (EEG) § 1 f. 1.

¹¹³ Örneğin, Yenilenebilir Enerji Yasası (EEG) 20.5.2008 tarihli Alman Çevre Kanunu taslağı'nda (UGB) VI. Bap olarak düzenlenmiş iken, Federal Ekonomi Bakanının çabaları ile bu yasa Alman Çevre Kanunu taslağından çıkarılmıştır.

¹¹⁴ Komisyon'un 24.3.2009 tarihli tüzüğü bu bağlamda örnek olarak gösterilmiştir. Ayrıca bkz. *Falke*, ZUR 2009, s. 277, dn. 27, 31.

mümkün görünmektedir. Bu tedbirler, gelecekte münhasıran “enerji” başlığı altında ele alınacaktır. Aynı durumun yenilenebilir enerji hukuku için de söz konusu olup olmadığı, yani ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrasının aynı maddenin 1. fıkrasının c) bendi ile bağlantılı olarak bu bakımdan da nihai özel norm olarak görülüp görülmeyeceği belirsizdir.¹¹⁵ Kanaatimce, bu tür bir durum katiyen zorunlu görünmemektedir. Aksine, ABÇUİA'nın dar yorumlanması yönünde sağlam nedenlerin bulunduğunu belirtmek gerekir. Öncelikle, “yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesinden”¹¹⁶ bahseden ABÇUİA'nın 194. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin lafzı, bu kapsamda yer almaktadır. Buradan hareketle, 194. maddenin yenilenebilir enerji hukukunun yalnızca enerji kaynaklarının teknolojik açıdan geliştirilmesi ile ilgili kısmı bakımından uygulama imkânına sahip olduğunu belirtebiliriz. “Geliştirme” kavramı, araştırma ve geliştirme hukukunun temel terimi olarak dar yorumlanmalıdır. Böylelikle, ABÇU-İA'nın 179 vd. maddeleri yenilenebilir enerjilerin geliştirilmesi için anlamını kaybetmeden “araştırma ve geliştirme” gibi büyük bir alandan bir parça, 194. maddenin kapsamına alınmıştır.¹¹⁷ Burada temsil ettiğimiz görüş, sistematik bir argüman tarafından da desteklenmektedir: Enerji etkinliğinin ve enerji tasarruflarının artırılması bakımından “teşvikten” bahsedilmiş iken, Lizbon Antlaşması yenilenebilir enerji kaynakları için “geliştirme” terimini kullanmaktadır. Burada redaksiyonel bir dikkatsizliğin mevzu bahis olduğuna dair herhangi bir emare olmadığından dolayı, bir aksi ile kanıt (*Umkehrschluss*, ç.n.) faydalı görünmektedir. Enerji kaynaklarının geliştirilmesi anlamına gelmeyen yenilenebilir enerji kaynaklarının teşviki de, ABÇUİA'nın 192. maddesinde düzenlenmiş olan çevre yetkisi kapsamına girmektedir. Bu nedenle örneğin yeni bir yenilenebilir enerji yönergesi, Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrasına değil, aksine (yalnızca) ABÇUİA'nın 192. maddesinin 1. fıkrasına¹¹⁸ dayanılarak kabul edilmelidir. Bunun sonucunda, ABÇUİA'nın -

¹¹⁵ *Rodi* (dn. 51), Art. III-256 VVE, N. 3.

¹¹⁶ “Yeni” ve “yenilenebilir” enerji kaynakları kavramları arasındaki farklılık için bkz. *Hobe*, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (228).

¹¹⁷ Diğer hususlar yanında yenilenebilir enerjilerin teşvikinin de ele alındığı genel araştırma çerçeve programları, ABÇUİA'nın 179 vd. maddelerine dayanılarak kabul edilmeye devam edilebilir. Buna karşın münhasıran veya ağırlıklı olarak yenilenebilir enerjilerin geliştirilmesinin teşvikine hizmet eden tedbirler, ABÇUİA'nın 194. maddesine dayanılarak kabul edilmelidir. ABÇUİA'nın 194. maddesinin 2. fıkrası ve ABÇUİA'nın 179 vd. maddelerinin yan yanlığını, farklı eylem biçimleri de desteklemektedir. ABÇUİA'nın 179 vd. maddeleri, bu yüzden hukuki düzenlemelerin uyumlulaştırılmasına olanak tanımamaktadır.

¹¹⁸ Bu konuda bkz. *Kahl*, NVwZ 2009, s. 265 vd.; ayrıca karşı. *Höhler/Lafuente*, ZUR 2007, s. 71 (72 vd., 74 vd.).

194. maddesi çerçevesinde mevcut olmayan-¹¹⁹ ulusal korunmayı güçlendirmeye yönelik olanak da üye devletler için ABÇÜİA'nın 193. maddesi uyarınca varlığını korumaktadır. Genel olarak bakıldığında bu olanak, Avrupa Birliği anayasa hukukunun tüm Toplulukta kooperatif-tamamlayıcı nitelikte "olabilecek en iyi çevresel korumayı" hedefleyen çevre ilkesine de uymaktadır.¹²⁰ Atom enerjisi alanı bağlamında Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın özel niteliğine dikkat edilmelidir. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması, kullanılan nükleer yakıtlar ve dönüştürme alanı ile ilgili hususları düzenlemekte, ancak nükleer enerjiden elde edilen elektriğin söz konusu olduğu hallerde uygulanma imkânına sahip değildir.¹²¹ Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın özel norm niteliğinden bahsedilebildiği sürece, ABA ve ABÇÜİA'da yer alan düzenlemelere başvurma imkânı kural olarak bulunmamaktadır.¹²² İçerdiği hedeflerin genişçe formüle edilmesi nedeniyle Avrupa Birliği'nin atom hukuku alanındaki (paylaştırılmış) yetkilerinin de genişlemesi yönünde etki doğuran ABÇÜİA'nın 194. maddesinin¹²³ Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın 30 vd. maddeleri ile nasıl bir ilişki içinde bulunduğu hususunda ise, ATA'nın daha önce varolan 305. maddesinin 2. fıkrasının ilga edilmek suretiyle Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşması'nın özel norm niteliğinin ortadan kaldırıldığına değinmek gerekir.¹²⁴

VI. Sonuç

Lizbon Antlaşması, -metin şeffaflığının ve devletin analogizasyonun genel olarak nispi geri alınışı haricinde-¹²⁵ Avrupa Birliği'nin enerji politikası alanındaki yetkileri bakımından da büyük ölçüde eski Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması'nın yeni bir kisveye bürünmüş şekli olarak görün-

¹¹⁹ Bu bağlamda eleştirel bkz. *Müller* (dn. 54), s. 202. Ayrıca karşı. *Britz*, in: Schulze-Fielitz/Müller (Hrsg.), *Europäisches Klimaschutzrecht*, 2009, s. 71 (86); *Kahl* (dn. 21), Art. 176 EGV, N. 10 vd.

¹²⁰ Ulusal çözüm yaklaşımları bağlamında karşı. *Gundel* (dn. 10), s. 468.

¹²¹ *Schneider* (dn. 10), § 2 N. 3.

¹²² ABAA bağlamında aynı doğrultuda bkz. *Jasper*, ZNER 2003, s. 210 (212); ayrıca karşı. *Lukes*, FS Everling, Bd. I, 1995, s. 741 (742); *Schroeder*, JA 1995, s. 729.

¹²³ Avrupa Birliği'nin nükleer santrallerin bilhassa güvenlik, atıklarının imhası, faaliyetlerinin durdurulmasına yönelik tedbirler konusundaki yetkileri bağlamında bkz. *Hermes*, ZUR 2004, s. 12 vd.; *Jasper*, ZNER 2003, s. 210 (213).

¹²⁴ *Jasper*, ZNER 2003, s. 210 (213); karşıt görüş için bkz. *Hobe*, EuR Beiheft 1/2009, s. 219 (228); *Kuhlmann* (dn. 37), s. 23.

¹²⁵ Bu konuda bkz. *Müller-Graff*, *Integration* 2008, s. 123 (132 vd., 144); ayrıca karşı. *Mayer*, *ZaöRV* 67 (2007), s. 1141 (1185 vd.).

mektedir.¹²⁶ Bu genel değerlendirme, gerçekte her defasında muğlak bir niteliğe sahiptir: Avrupa Birliği'nin yetkilerinin bilhassa “enerji” başlığı (ABÇÜİA md. 194) bağlamında genişletilmesi her ne kadar Birliğin içsel ve dışsal faaliyet kabiliyetinin potansiyel açıdan büyümesi sonucunu doğursa da,¹²⁷ yetki genişlemelerinin karşısında ulusal egemenlik lehine üye devletler için bir “denkleştirme” unsuru olarak düşünülen ve eğilimsel olarak daha ziyade entegrasyonu frenleyici bir özelliğe sahip olan sıkı nitelikteki güvence hükümleri yer almaktadır.¹²⁸ Burada bir taraftan yukarıda¹²⁹ zikredilen enerji hukuku alanında egemenliği koruyucu düzenlemeler, ancak diğer taraftan genel nitelikteki alan aşan (*bereichsübergreifend*, ç.n.) düzenlemeler de söz konusudur. Üye devletlerin lehine öngörülen tahmin kuralı,¹³⁰ maddi açıdan daha açık bir tarzda kaleme alınan ve bilhassa usuli bakımdan sertleştiren subsidiarite ilkesi,¹³¹ (pek de önem arz etmeyen tarzda güçlendirilen) ölçülülük ilkesi,¹³² açık nitelikteki uyumlulaştırma yasakları,¹³³ sınırlı yetki prensibine ilişkin birçok yerdeki vurgu ve netleştirmeler¹³⁴ ise, genel nitelikteki alan aşan düzenlemelere örnek teşkil etmektedir.¹³⁵ Lizbon Antlaşması, üye devletlerin egemenliğine ilişkin çekinceleri de, -ABAA'ya kıyasla da-¹³⁶ hissedilebi-

¹²⁶ Bu bağlamda ayrıca bkz. *Hatje/Kindt*, NJW 2008, s. 1768; *Mayer*, ZaöRV 67, (2007), s. 1141 (1184); *Rabe*, NJW 2007, s. 3157; *Benson/Jordan*, European Energy and Environmental Law Review 2008, s. 282.

¹²⁷ Aynı şekilde *Müller-Graff*, integration 2008, s. 123 (127 vd.).

¹²⁸ Bu konuda bkz. *Mayer*, ZaöRV 67 (2007), s. 1141 (1163); *Ruffert* (dn. 93), s. 33, 36; *Braams*, in: Pernice (Hrsg.), *Der Vertrag von Lissabon: Reform der EU ohne Verfassung?*, 2008, s. 114 vd.; *Ruffert*, age., s. 36 vd.; *Streinz/Ohler/Herrmann* (dn. 35), s. 87 vd.

¹²⁹ Bkz. III.3.c).

¹³⁰ ABA md. 5 f. 2 c. 2; bu bağlamda ayrıca bkz. *Schmidt-Preuß* (dn. 26), s. 325.

¹³¹ ABA md. 5 f. 3, md. 4 vd. (özellikle md. 6-8); Subsidiarite ve ölçülülük ilkelerinin uygulanmasına ilişkin 2 numaralı protokol ile bağlantılı olarak ABA md. 12 b), Ulusal parlamentoların Avrupa Birliği'ndeki rolüne ilişkin 1 numaralı protokol md. 3; ayrıca bkz. *Kahl* (dn. 8), s. 62 vd.; *Barrett*, ELR 33 (2008), s. 66 (73 vd.); *Neveling*, et 2004, s. 340 (342).

¹³² ABA md. 5 f. 4; Subsidiarite ve ölçülülük ilkelerinin uygulanmasına ilişkin 2. numaralı protokol, md. 1-5; ayrıca bkz. *Kahl* (dn. 8), s. 67 vd.

¹³³ Örneğin ABÇÜİA'nın 352. maddesinin 3. fıkrası, ABAA'nın 1-18. maddesinin 3. fıkrasının içeriğini aynen kabul etmiştir.

¹³⁴ Bu ilkeye o denli önem atfedilmiştir ki, Lizbon Antlaşması'ndan sonra da sekiz kez güvence altına alınmıştır. Karş. ABA md. 1 f. 1, md. 3 f. 6, md. 4 f. 1, md. 5 f. 1, 2; ABÇÜİA md. 2 f. 6, 7; 2007 yılındaki Hükümetlerarası Konferansın 18 ve 42 numaralı deklarasyonları; bu konuda ayrıca bkz. *Fischer* (dn. 36), s. 109, 112 vd.; *Mayer*, ZaöRV 67 (2007), s. 1141 (1167 vd.); *Pache/Rösch*, NVwZ 2008, s. 479; *Bergmann*, DÖV 2008, s. 308.

¹³⁵ Benzer sonuçlar için bkz. *Kühling*, Der Staat 45 (2006), s. 339 (351 vd., 355 vd.).

¹³⁶ Bu konuda bkz. *von Bogdandy/Bast/Westphal*, integration 2003, s. 414 vd.; *Callies*, FS Fischer, 2004, s. 3 vd.; *Jennert*, NVwZ 2003, s. 936 vd.; *Ludwigs*, ZEuS 2004, s. 211 vd.; *Nettesheim*, EuR 2004, s. 511 vd.; *Rengeling*, FS Badura, 2004, s. 1135 vd.; *Streinz/Ohler/Herrmann*, Die neue Verfassung für Europa, 2005, s. 69 vd.; *ter Steeg*, EuZW 2003, s. 325 vd.

lir şekilde bir daha sertleştirmiştir.¹³⁷ Üye devletlerin yetkilerinin korunmasına yönelik birçok hüküm ise, üye devletlerin mümkün olduğunca¹³⁸ bağımsız bir enerji arzı güvenliğine sahip olmasının ve üye devletlerin enerji miksajı ve özellikle nükleer enerjinin kullanımına ilişkin hür kararlarının taşıdığı büyük öneme, gittikçe artan bir biçimde “ağlarla birleşen” bir Avrupa enerji birliğinde de ulusal egemenliğin temel meseleleri olarak¹³⁹ vurgu yapmaktadır. Ancak ABÇUİA'nın 2-6. maddelerinde¹⁴⁰ açık ve katalog şeklinde düzenlenen ve Alman doktrininde sıkça dile getirilen taleplere de uyan¹⁴¹ yetki paylaşımı, toparlatıcı bir etki doğurmaktadır. Burada daha açık denetim ölçütlerine yer verilmesi,¹⁴² Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın yalnızca “entegrasyonun bir motoru”¹⁴³ rolünü değil, aynı zamanda bir yetki denetim organı rolünü (de) üstlenmesi yönünde baskıların güçlü bir şekilde artmasına neden olacaktır.¹⁴⁴

¹³⁷ BVerfG, BVerfG, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 304 vd.; ayrıca bkz. *Oppermann*, DVBl. 2008, s. 477; *Hofmann/Wessels*, integration 2008, s. 3 (7 vd.).

¹³⁸ Günümüz şartlarında devletsel enerji arzının bir “otarşi” hedefine erişmesinin imkansızlığı hususunda bkz. *Pröfrock* (dn. 12), s. 23 vd.

¹³⁹ Alman Federal Anayasa Mahkemesi'nin Lizbon Antlaşması ile ilgili kararında bu konu bağlamında ileri sürdüğü görüşler için karşı. BVerfG, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 252 vd.

¹⁴⁰ Bu konuda karşı. BVerfG, 2 BvE 2/08 v. 20.6.2009, Absatz-Nr. 302 f.; *von Bogdandy/Bast/Westphal*, integration 2003, s. 414 (419 vd.); *Pernice*, FS Tsatsos, 2003, s. 477 vd.; *M. Schröder*, JZ 2004, s. 8 vd.; *Trüe*, ZaöRV 64, s. 408 vd., 420 vd.

¹⁴¹ Anayasa Meclisi üyesi olan Baden-Württemberg Eyaleti başbakanı *Teufel*'in bu konudaki görüşleri için bkz. CONV 410/02. Ayrıca karşı. *Bungenberg*, EuR 2000, s. 879 vd.; *Craig*, ELR 29 (2004), s. 323 vd.

¹⁴² Eğilimsel olarak karşı görüş için bkz. *Terhechte*, EuR 2008, s. 157.

¹⁴³ ATAD'ın bu konudaki yaklaşımı için bkz. *Davies*, C.M.L. Rev. 43 (2006), s. 63 (64 vd.); *Snell*, ELR 33 (2008), s. 619 (627); v. *Danwitz*, EuR 2008, s. 769 vd.

¹⁴⁴ Benzer biçimde bkz. *Kühling*, Der Staat 45 (2006), s. 339 (359). Böylece, Avrupa Birliği çapında hususi bir yetki mahkemesinin kurulmasına ilişkin hukuk politikası açısından yanlış talepler de yerine getirilmemiş olacaktır. Bu bağlamda karşı. *Everling*, FS Hirsch, 2008, s. 63 vd.